

Голас Радзімы

№ 15 [1226]

КРАСАВІК 1972 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 17-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ВЯСНА У ВЯЗІНЦЫ.

Фота В. ЖДАНОВІЧА.

МАГУТНАЯ СІЛА

Летась я адпачываў у родных мясцінах майго дзяцінства. Гэта куток на граніцы Беларусі, Расіі і Украіны, дзе гавораць: «Певень спявае — у трох рэспубліках чуваць». І мне, які нарадзіўся тут, добра вядома жыццё і беларуса, і рускага, і украінца.

Я пачну свой расказ аб сённяшнім жыцці маіх землякоў з эпизода, які назіраў у роднай вёсцы Карма, што на Гомельшчыне, у самым усходнім яе краі.

У сельскім магазіне захавалася некалькі газавых лямпаў. У свой час, закончыўшы вайну пад Берлінам, я вярнуўся на стаўнічаць у родныя разбураныя фашыстамі мясціны і доўга не мог знайсці вось такую газавую лямпу. Паўгода я праяраў вучнёўскія сшыткі і пісаў свае першыя апавяданні пры цьмяным святле газойкі...

Ля вітрыны магазіна стаяла маладая калгасніца, а з ёй ляцігадовая дачка. Малая доўга глядзела на лямпы, потым спытала:

— Мама, што гэта?
Адна невялікая дэталі, але што больш ярка і выразна магло паказаць велізарныя змены ў роднай майго вёсцы! Дзіця ніколі не бачыла газавай лямпы. Яна знікла з ужывання, як яшчэ раней назаўсёды зніклі з сялянскага жыцця саха і мэтыка.

Пытанне дзяўчынкі нагадала мне той час, калі Ул. І. Ленін марыў аб поўнай электрыфікацыі краіны. Я быўцам бы нанава ўбачыў мачты высакавольтнай лініі, што праходзіць непадалёк ад майго вёскі па асушанаму балоту. Настолькі звыклымі сталі яны ў нашым беларускім пейзажы, што толькі зрэдку мы задумваемся аб тым, якая ў іх паззія, колькі багацця, шчасця нясуць яны людзям. Між іншым, па гэтых правадах ідзе энергія нашай Васілевіцкай ДРЭС у Бранскую вобласць — рускім братам.

А праз месяц мне давалося пабываць у процілеглым баку Беларусі, на яе заходняй граніцы, і я ўбачыў такія ж мачты: яны перакінуліся праз раку Буг і панеслі электрычнасць нашай добрай суседцы — народнай Польшчы.

Я напісаў «Васілевіцкая ДРЭС» і задумаўся: а ці так яна цяпер называецца, гэта палеская электрастанцыя? Не вельмі даўно я пісаў аб тым, як пачалі яе будаваць сярод былых партызанскіх лясоў, поблізу маленькага чыгуначнага паўстанка Шацілкі. А цяпер і ў Сібіры, і ў Закаўказзі, і ў Сярэдняй Азіі ведаюць беларускі горад энергетыкаў і хімікаў Светлагорск, які вырас побач з ДРЭС. З'явіліся на карце Беларусі за апошнія дзесяць-пят-

Іван ШАМЯКІН,
пісьменнік

наццаць год і малодшыя браты Светлагорска: Салігорск — горад, які дае крэіне палову калійных угнаенняў, Наваполацк — горад вялікай нафтахіміі, Новалукомль, Белаазёрск, Жодзіна.

Беднай, галоднай была Беларусь паўстагоддзя назад. Цяпер гэта рэспубліка развітай прамысловасці, хутка растуць сельскай гаспадаркі, квітнеючай культуры. Цікавы факт: за пяць рабочых дзён прадпрыемствы Беларусі даюць цяпер больш прамысловай прадукцыі, чым да Кастрычніцкай рэвалюцыі тут выраблялася за год.

...Усё на зямлі ствараецца рукамі чалавека, яго розумам, талентам, імкненнем зрабіць жыццё сваё і сваіх дзяцей больш шчаслівым, забяспечаным, светлым. Таму менавіта клопаты аб чалавеку, аб яго дэбрабыце і складаюць сэнс дзейнасці Камуністычнай партыі.

Будаўнікам новага жыцця, акрамя дакладнага ўяўлення сваіх перспектыв, акрамя жадання змяніць свет у лепшы бок, неабходны навука, веды. Каб пабудаваць гарады і такія прадпрыемствы, як Мінскі і Беларуска-аўтамабільныя заводы,

каб вырабляць трактары і электронныя вылічальныя машыны, каб здабыць з глыбіні Палесся нафту, а на былых балотах вырасціць ураджай збожжа ў сорак-пяцьдзесят цэнтнераў з гектара, трэба было выхаваць новых людзей, падрыхтаваць высокаадукаваных спецыялістаў — інжынераў, тэхнікаў, аграномаў, трэба было пастаянна ўдасканальваць працу рабочага і калгасніка. Партыя, сацыялізм забяспечылі гэта.

У гады майго малодства амаль немагчыма было сустрэць рабочага, які скончыў сярэднюю школу. Сёння на Мінскім аўтазаводзе дзве тысячы рабочых маюць сярэднюю, няпоўную вышэйшую і вышэйшую адукацыю. Праца ўсё больш прымае характар творчай дзейнасці, патрабуючы рознабаковых ведаў.

У лістападзе 1971 года Беларуска-дзяржаўны ўніверсітэт імя Ул. І. Леніна адзначаў сваё пяцідзесяцігоддзе. Юбілей гэты стаў вялікім святам усяго насельніцтва рэспублікі. Створаны па дэкрету вялікага Леніна першы ў гісторыі беларускага народа ўніверсітэт у нашы дні стаў адной з буйнейшых навуковых устаноў Саветскага Саюза. Тры гады назад адкрыты другі беларускі ўніверсітэт — Гомельскі. Сёння ў рэспубліцы 28 вышэйшых наву-

чальных устаноў. Дзесяткі тысяч спецыялістаў выпускаюць штогод сярэднія спецыяльныя навучныя ўстановы Беларусі.

Мы прывыклі да вялікіх лічбаў і бачым за імі тытанічную работу, праведзеную Камуністычнай партыяй, Саветскай уладай. А якія дасягненні нясе майго рэспубліцы заўтрашні дзень! Яны ўжо вызначаны партыяй на яе XXIV з'ездзе і сталі законам. План дзевятай пяцігодкі не толькі выклікаў захапленне, ён умацаваў веру людзей планеты ў мір і шчасце, таму што менавіта да міру і шчасця накіраваны ўсе планы і справы ленинскай партыі.

...Я пачаў размову аб майго рэспубліцы з эпизода, сведкай якога я быў сам. Думаю, не толькі мяне, пісьменніка, але кожнага працаўніка — рабочага, калгасніка, урача, інжынера — любы эпизод, любы факт яго ўласнага жыцця, любы прыклад з дзейнасці яго прадпрыемства або калгаса, установы непазбежна прыводзіць да шырокіх абгульненняў, да роздуму аб партыі, якая ўваасабляе ў жыццё ленинскія ідэі аб камунізме і міру на зямлі. І яшчэ аб тым, якая ж гэта светлая, магутная сіла — наша дружба, наш Саюз Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік.

СЫН ЗЕМЛІ

Наша командировка в Заполярье, в один из авиационных полков, подходила к концу, когда офицер Анатолий Комаров будто невзначай спросил:

— А вы не встречались с Николаем Вильямским? Нет? Ну и напрасно. Он первый инструктор космонавта Юрия Гагарина в авиационной части.

Николай Вильямский — участник Великой Отечественной войны. Вот уже семнадцать лет он, будто один день, по долгу и по совести служит в суровом Заполярье. Николай Вильямский — военный летчик первого класса: он сам летает и воспитывает молодых пилотов. Уже в мирное время за успешное овладение новой авиационной техникой подполковник награжден орденами Красного Знамени и Красной Звезды. Ему под пятьдесят, а он по-прежнему бодр, неутомим и дня не мыслит себя без полета...

И вот мы сидим в уютной квартире Николая Вильямского — человека, самозабвенно влюбленного в свою профессию. Гостеприимный хозяин радушно угощает крепким чаем, спрашивает о Москве. А нам, признаться, не терпится узнать о его встречах с Гагариным.

О первом космонавте Земли, как известно, написано множество книг, очерков, воспоминаний. И все же немудреный рассказ Николая Вильямского в какой-то мере дополнил наши представления об этом замечательном человеке, раскрыл еще одну страничку его славной биографии.

Они встретились здесь, в Заполярье, осенью пятьдесят седьмого года, когда выпускник Оренбургского училища летчиков лейтенант Юрий Гагарин вместе с другими молодыми пилотами прибыл в авиационный истребительный полк.

Невысокого роста, ладно сложенный офицер, — вспоминает подполковник Вильямский, — удивительно быстро расположился к себе сослуживцев, покорила их своим трудолюбием, спокойствием, добрым и отзывчивым характером.

И летчиком Юрий Гагарин был незаурядным, не раз летали мы с ним в паре ночью, в здепших сложных условиях, на больших и малых высотах, ходили на перехват воздушного «противника». Гагарин быстро схватывал и усваивал самые трудные элементы воздушного боя, действовал бесстрашно, инициативно.

А на досуге Юрий буквально преображался: веселый, жизнерадостный, он заражал всех своим оптимизмом. Мы часто ходили с ним на охоту, на рыбалку, и тогда перед нами раскрывалась его широкая русская душа.

В пятьдесят девятом году Гагарин уехал в Подмоскowie, в отряд космонавтов. А 12 апреля шестьдесят первого года мы, его боевые друзья, радовались вдвойне: первооткрыватель космоса — воспитанник нашего полка!

— Говорят, что человек познается в беде, — тихо говорит Николай Вильямский, с любовью вглядываясь в знакомые черты портрета Гагарина. — Может быть, это и так, не спорю. Но мне почему-то кажется, что человек не меньше познается и в славе. Да, да, в славе... Огромная слава первооткрывателя космоса не вскружила Юрию голову. Он остался таким же простым, скромным, добрым и душевным человеком, каким был и много лет назад, когда служил у нас, в Заполярье.

Как сейчас помню, в ноябре шестьдесят второго года мне довелось быть в Москве. Я позвонил Юрию, и он очень обрадовался моему звонку, несмотря на большую занятость, пригласил к себе домой. Мы просидели с ним почти до утра, вспоминая полк, боевых друзей, первые летные шаги Юрия. А в октябре шестьдесят пятого года Юрий Гагарин приехал в Заполярье, чтобы встретиться с однополчанами. У меня сохранилась пленка с записью его выступления. Хотите послушать?

Слушаем... Гагарин проникновенно говорит о том, что ему очень приятно снова побывать в родном полку, где начиналась его боевая молодость, оказаться в кругу друзей, которые вместе с ним трудились в небе, оказали ему огромное доверие, приняв в кандидаты партии, а потом проводили в космический путь.

Знакомый, родной голос первооткрывателя космоса, кажется, вновь несется над Землей, над просторами Вселенной.

Николай ЧЕРНОГОРОВ, подполковник.
АПН.

Нядаўна ў Мінску пабываў лётчык-касманаўт Герой Савецкага Саюза Барыс Валынаў. НА ЗДЫМКУ: Б. ВАЛЫНАЎ сярод дэлегатаў Мінскай абласной камсамольскай канферэнцыі. Фота Ус. МАРЦЫЁНКІ.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

УСЕ АБ ІНФАРМАЦЫІ

На Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР адкрылася экспазіцыя «Арганізацыя навукова-тэхнічнай інфармацыі ў Беларускай ССР». Гэта расказ аб навукова-тэхнічнай інфармацыі, яе ролі і месцы ў прамысловасці рэспублікі. Усю гэту службу ўзначальвае Беларускі навукова-даследчы інстытут навукова-тэхнічнай інфармацыі і тэхніка-эканамічных даследаванняў Дзяржплана БССР.

У дасье інстытута — звыш шасцісот тысяч розных інфармацыйных дакументаў. У даведачным апарате фонду — каля двух мільёнаў картак. Есць пры інстытуце і тэрытарыяльны патэнтны фонд, які змяшчае звыш 4,5 мільёна апісанняў вынаходніцтваў. Штомесяц інстытут дае каля тысячы самых розных адказаў.

ДЫПЛОМ — МІНСКІМ АРХІТЭКТАРАМ

На праходзячым у Мінску трэцім аглядзе творчых дасягненняў савецкай архітэктуры, прысвечаным 50-годдзю ўтварэння СССР, былі прадстаўлены лепшыя творы дойлідаў усіх саюзных рэспублік. З работ мінскіх архітэктараў дыпламам узнагароджаны комплекс дзіцячага сада-ясляў, пабудаваны ў Ленінскім раёне беларускай сталіцы.

Галоўная вартасць праекта ў тым, што яго аўтары стварылі максімум зручнасцей для дзяцей. Будынак удала ўпісаны ў рэльеф мясцовасці.

Хол з «японскім» садзікам і акварыумам, басейн, у якім вада падаграецца і хларыруецца, фантанчыкі, што іянізуюць паветра, — кожны куток будынка кланатліва прадуманы, з любоўю ўпрыгожаны. Вельмі цікавыя вітражы, выкананыя з ке-

рамічнай, глазураванай пліткі, хвалепадобнага пластыку. Музыкальная зала, напрыклад, упрыгожана вітражамі з каляровага шкла.

Для кожнай групы — «свой дом»: пакой для гульні і спальня, злучаныя дзвярыма, якія расоўваюцца і даюць магчымасць пры жаданні павялічыць плошчу. Тут жа раздзявальня, сушылка, туалет і мікраванны.

«БЕЛАРУСЬ-7»

Так названы музычны інструмент, доследная партыя якога выпушчана на Барысаўскай фабрыцы. Па аб'ёму новае піяніна амаль удвая меншае за звычайнае, але яго клавітурны рад павялічаны на чвэрць актавы. Рэзанансны шчыт асобай канструкцыі забяспечыў інструменту моцнае і прыгожае гучанне.

Сёлета фабрыка выпусціць 200 піяніна новай мадэлі.

«НАТАЛЛЯ», «СЕЛЕНА» І ІНШЫЯ

«Наталля», «Селена», «Рамонак» — гэтыя назвы прысвоены гарнітурам беларускай мэблі, якія знешнім афармленнем і трываласцю сапярнічаюць з лепшымі імпартнымі ўзорамі. Аб высокіх вартасцях іх сведчыць і тое, што ўсім тром прысвоены дзяржаўны Знак якасці. Кампактныя, пасучаснаму афармленыя, гэтыя гарнітуры не за-

ставаюцца ў магазінах.

Вырабляюць іх Гомельскае, Гродзенскае, Маладзечанскае і іншыя вытворчыя мзблевыя аб'яднанні.

ДОМ ГЕОЛАГА

У Мінску ў раёне Сцяпнякі выраб вытворча-лабараторны корпус Беларускага навукова-даследчага геолога-разведвальнага інстытута.

Новы будынак мае светлыя лабараторыі, зручныя кабінеты і вялікую актавую залу.

ПЕРШЫ СКАРАСНЫ ТРАМВАЙ

Адсыпана земляное палатно і укладваюцца пуці на трасе першага ў рэспубліцы скараснага трамвая. Ён пройдзе ад Наваполацка да хімкамбіната і нафтаперапрацоўчага заводу. Трамвайная лінія будзеца па праекту інстытута «Белдзяржпраект». Двухпутная траса пракладваецца паралельна аўтадарозе, а ў межах горада вагоны пойдучь па палатне, ізаляваным ад праезнай часткі вуліцы. Сярэдняя скорасць руху складзе каля 30 кіламетраў у гадзіну — удвая хутчэй, чым звычайных трамвайных паяздоў. Будуць хадзіць вагоны вялікай умяшчальнасці, з павышанымі зручнасцямі.

У далейшым лінію скараснага трамвая мяркуецца падоўжыць да горада Полацка.

«Церамок» — сталовая з гэтай казачнай назвай адкрылася нядаўна ў Бабруйску. Яна аформлена на манер старадаўняй сялянскай хаты. Добрая кухня і ветлівы прыём прыцягваюць сюды бабруйчан і гасцей горада.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ГАНДЛЮЕМ ПА-НОВАМУ

Гутарку вядзе намеснік міністра гандлю БССР Міхаіл НАЗАРАЎ

У ПАЛЁЦЕ «МАЛАНКА-1» І «МАС»

4 красавіка 1972 года ў Савецкім Саюзе ажыццёўлен запуст ракетна-носьбітам чарговага спадарожніка сувязі «Маланка-1» і французскага малога аўтаномнага спадарожніка «МАС».

Спадарожнік сувязі «Маланка-1» прызначаны для забеспячэння эксплуатацыі сістэмы далёкай тэлефонна-тэлеграфнай радыёсувязі, а таксама перадачы праграм Цэнтральнага тэлебачання СССР на пункты сеткі «Арбіта», размешчаныя ў раёнах Крайняй Поўначы, Сібіры, Далёкага Усходу і Сярэдняй Азіі.

На борце спадарожніка, акрамя апаратуры, для перадачы праграм тэлебачання і ажыццёўлення далёкай шматканальнай радыёсувязі ўстаноўлена апаратура камандна-вымяральных комплексаў, а таксама — сістэмы арыентацыі, карэкцыі арбіты і энергасілкавання спадарожніка.

Запуск спадарожніка «МАС» ажыццёўлены ў адпаведнасці з праграмай супрацоўніцтва паміж СССР і Францыяй у галіне даследавання і выкарыстання касмічнай прасторы ў мірных мэтах.

Французскі спадарожнік «МАС» прызначаны для даследавання характарыстык розных сонечных батарэй ва ўмовах касмічнай прасторы.

Як вырас за першы год пяцігодкі тавараабарот у нашай рэспубліцы!

— Наша прамысловасць і сельская гаспадарка вырабляюць усё больш разнастайных высакаякасных тавараў і прадуктаў харчавання. За 1971 год насельніцтву было прададзена тавараў на 9 працэнтаў больш, чым у папярэднім 1970 годзе. Тавараабарот за гэты год склаў 5 мільярдаў 647 мільёнаў рублёў. Рост, як бачыце, даволі істотны. Тут і трыкатажныя вырбы, адзенне, абутак і, зразумела, тавары працяглага карыстання: тэлевізары, халадзільнікі, піяніна, пральныя машыны.

Гандаль выступае як бы пасрэднікам паміж прамысловымі і сельскагаспадарчымі прадпрыемствамі, што выпускаюць тавары народнага спажывання, і працоўнымі, для якіх гэтыя тавары народнага спажывання, вынікае наша галоўная задача: як мага лепш забяспечыць попыт насельніцтва. Попыт гэты — закон гандлю.

— Вы гаворыце, што гандаль — пасрэднік паміж прадпрыемствамі і пакупніком. Значыць, яму дадзены і шырокія магчымасці ўплыву на вытворчасць тавараў шырокага спажывання!

— Перш, чым раскажаць пра гэтыя магчымасці, хачу звярнуць вашу ўвагу на адзін вельмі важны аспект развіцця гандлю ў мінулай пяцігодцы. Размова ідзе пра пераход многіх гандлюючых арганізацый да непасрэднай сувязі з прадпрыемствамі, якія выпускаюць тавары народнага спажывання. Раней усе гандлюючыя арганізацыі наладжвалі свае дзелавыя сувязі з прадпрыемствамі толькі цераз пасрэднікаў. Тавары спачатку паступалі на аптывыя базы, а ўжо затым перадаваліся ў гандлёвую сетку. У выніку часам выпускалася прадукцыя, якая не мела попыту сярод насельніцтва. Цяпер жа многія буйныя магазіны і прадпрыемствы ўстанаўліваюць паміж сабой прамыя кантакты, без пасрэднікаў. Для гэтага прамысловыя прадпрыемствы і гандлюючыя арганізацыі праводзяць кірмашы, на якіх разам распрацоўваюць узамемныя абавязальствы аб тэрмінах паставак, па аб'ёме і асартыментах прадукцыі. Усё гэта афармляецца двухбаковым гаспадарчым дагаворам.

Выгаднасць такіх сувязей яскрава бачна на прыкладзе цэнтральнага ўнівермага «Мінск». Шырокія і рознабаковыя сувязі ўнівермага з прамысловымі

прадпрыемствамі дазваляюць сістэматычна пашыраць асартымент тавараў, павышаць іх якасць, аператыўна здымаць з вытворчасці тавары, якія не карыстаюцца попытам у насельніцтва. Універмаг мае прамыя сувязі і прынятыя ўзаемныя абавязальствы з дваццацю прамысловымі прадпрыемствамі рэспублікі. Прадстаўнікі гэтых прадпрыемстваў часта наведваюць ўнівермаг. Яны цікавяцца рэалізацыяй сваёй прадукцыі, прыслухоўваюцца да заўваг пакупнікоў. Работнікі прылаўка, у сваю чаргу, бываюць на прамысловых прадпрыемствах. У магазіне вядзецца пастаянны ўлік попыту насельніцтва. Пакупнікі могуць зрабіць папярэднія заказы на рэчы, якія іх цікавяць, унесці свае прапановы па ўдасканаленню мадэляў. Такім чынам, самі пакупнікі цераз магазін уплываюць на вытворчасць тавараў народнага спажывання.

— У дзевятай пяцігодцы рэальныя даходы савецкіх людзей на душу насельніцтва павялічваюцца прыкладна на адну трэць. Як гандлюючыя арганізацыі ўлічваюць такі значны рост пакупной здольнасці насельніцтва!

— Рост рэальных даходаў у

нас адбываецца ва ўмовах стабільнасці рознічных цен ці зніжэння іх на некаторыя вырбы па меры наапаўнення таварных рэсурсаў.

Зараз насельніцтва рэспублікі абслугоўваюць каля 30 тысяч буйных гандлёвых прадпрыемстваў. Гэта добра аснашчаныя, зручныя і для пакупнікоў і для прадаўцоў сучасныя памяшканні. Дзевятыя пяцігодка прадугледжвае шырокае будаўніцтва новых ўнівермагаў, магазінаў, кафэ, рэстаранаў. Генеральныя планы забудовы гарадоў і вёсак абавязкова ўлічваюць неабходнасць размяшчэння гандлёвых цэнтраў у непасрэднай блізкасці ад жылых масіваў. Кожны мікрараён, разлічаны на 30—40 тысяч чалавек, звычайна абслугоўваюць некалькі дзсяткаў гаспадарстваў, прамтаварных і гароднінных магазінаў, кафэ, сталовых, рэстаранаў.

Зразумела, не застаецца ў баку ад перабудовы і гандлёвая сетка сельскіх магазінаў і ўстаноў грамадскага харчавання. У 1975 годзе толькі ў сельскай мясцовасці рэспублікі плавяцца пабудаваныя звыш 500 новых буйных магазінаў. Сетка грамадскага харчавання ў рэспубліцы павялічыцца за пяцігоддзе амаль у паўтара раза.

Усё гэта дазволіць давесці да 1975 года тавараабарот па рэспубліцы да сямі з палавінай мільярдаў рублёў, што на 48 працэнтаў больш, чым у 1970 годзе.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ІВАЦЭВІЧЫ — ПРАМЫСЛОВЫ ГОРАД

Інстытут «Белдзяржпраект» распрацаваў генеральны план развіцця Івацэвіч. Жыллёва-бытавое будаўніцтва ў горадзе плануецца ў асноўным весці ў паўночным мікрараёне. Тут будуць пабудаваны дзіцячы сад-яслі на 280 месц, аддзяленне сувязі, камбінат бытавога абслугоўвання, гаспадарства. Забудова мікрараёна пачалася.

Сёлета ж пачнецца будаўніцтва сельскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча на 600 чалавек. На вуліцах Леніна і Камсамольскай вырастаюць прадуктовыя магазіны. У хуткім часе будуць здадзены ў эксплуатацыю гандлёвы цэнтр з рэстаранам і гасцініцай.

Усе новыя прамысловыя прадпрыемствы выносяцца за межы горада. У баку ад жылых масіваў узводзяцца льнозавод і завод па рамонту камбайнаў. Пачаў дзейнічаць цэх драўнінна-стружкавых пліт. Дакладней кажучы, гэта цэлае прамысловае прадпрыемства на перапрацоўцы адходаў дзелавой драўніны ў каштоўны матэрыял, які шырока выкарыстоўваецца на мэблевых фабрыках.

Восенню мінулага года быў закладзены фундамент галоўнага корпуса завода жалезабетонных канструкцый. Завод уступіць у строй дзючых у 1975 годзе. На базе яго будзе пабудаваны буйнапанельны домабудаўнічы камбінат.

З узвядзеннем новых прамысловых прадпрыемстваў і ростам насельніцтва ўзнікну неабходнасць у зонах адпачынку. Іх пашырэнне таксама прадугледжана генеральным планам. Гарадскі парк плошчай 15 гектараў размешчана на правабярэжнай частцы поймы ракі Грыўда. Для адпачынку і заняткаў водным

спортам у межах парку будзе створана штучнае возера.

У горадзе вядзецца будаўніцтва магістральнага газаводу. Праз год-другі ў Івацэвічы прыдзе прыродны газ.

А. ЛАЎРАНЮК.

АЗЕРАЦКІЯ КНІГАЛЮБЫ

Больш як шэсць тысяч тамоў налічвае Азерацкая сельская бібліятэка Талачынскага раёна. Яе паслугамі карыстаюцца 600 чытачоў. Многія жыхары вёскі Азерцы маюць уласныя бібліятэкі. Самая багатая — у калгасніка Адама Падалінскага. На яе паліцах знойдзеш творы класікаў марксізма-ленінізма, кнігі рускіх, беларускіх і замежных пісьменнікаў. Адам Рыгоравіч ахвотна дзеліцца з аднавяскоўцамі скарбамі сваёй бібліятэкі.

А. МАЗУР.

КАЛГАСНІК — УДЗЕЛЬНІК ВДНГ

Парфен Пляшко — жыхар вёскі Кужалін Іванаўскага раёна. Ён здаўна займаецца разбой па дрэве і інкрустацыяй. Неаднаразова ўдзельнічаў у раённых, абласных, рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Наведвальнікі выставак заўсёды давалі высокую ацэнку мастацкай прадукцыі Парфена Сямёнавіча.

Сёлета П. Пляшко стаў удзельнікам Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР. У Маскве экспануюцца зробленыя ім куфры, аздобленыя інкрустацыяй з саломкі, кварталы для піва, драўляны набор для віна.

В. КЛЕШЧАНКА.

Намаганнямі геологаў рэспублікі багаці зямных нетраў ставяцца на службу народнай гаспадарцы. Пяць месцанараджэнняў нафты даюць сёння чорнае золата, адкрыты і распрацоўваюцца багацейшыя паклады руды, солей, будаўнічых матэрыялаў.

А няўрымслівых геологаў усё клічуць новыя зямныя таяны. У бліжэйшыя гады ім трэба завяршыць пошукавыя работы на Карэліцкім месцанараджэнні і даць геолога-эканамічную ацэнку мэтанакіраванасці выкарыстання мясцовай руды для прамысловага асваення, правесці дэтальную разведку Жыткавіцкага месцанараджэння бурых вугалёў. Акрамя таго, геологі павінны даць ацэнку знойдзеным у рэспубліцы пакладам гаручых сланцаў, фасфарытаў, баксітаў і іншых карысных выкапняў. Але галоўнае — пошукі нафты і газу. Сёлета геологі павінны забяспечыць такі ж прырост іх запасаў, як і ў мінулым.

Неахвотна аддае зямля чалавеку свае багаці. Узязь іх у яе могуць толькі настойлівыя і нястомныя.

НА ЗДЫМКАХ: геологі А. КАЛАТОУСКІ і В. БОНДАР уважліва аглядаюць здабытыя ўзоры пароды, сартыруюць і адпраўляюць па прызначэнню; усё глыбей уразаецца бур у пласт зямлі.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

«ЭТАЛОН» — так называецца Мінскі завод вымяральных тэхнікі. Ужо сама назва гаворыць аб характары і складанасці прыбораў, выпускаемых тут.

Сэрца заводу — прыборабудаўнічы ўчастак. Менавіта тут нараджаюцца прыборы з вельмі высокім класам дакладнасці, па якіх на іншых прадпрыемствах краіны, у інстытутах і лабараторыях будуць звычайна дакладнасці многіх дэталаў машын, прыбораў, станкоў. Сярод выпускаемай «Эталонам» прэцызійнай апаратуры электронна-лічбавыя вольтметры В2-19, клас дакладнасці якіх 0,05 працэнта.

Сярод найбольш удасканаленых апаратуры, якую «Эталон» выпускае серыйна, — мост пераменнага току. У гэтага прыбора высокая дакладнасць вымярэння параметраў на ўсім дыяпазонах, да таго ж ён вельмі зручны і надзейны ў эксплуатацыі, валодае лепшымі метралагічнымі характарыстыкамі ў параўнанні з прыборамі падобнага тыпу. Выкарыстоўваюць яго на прадпрыемствах, у навукова-даследчых лабараторыях і канструктарскіх бюро.

НА ВАРЦЕ ДАКЛАДНАСЦІ

Не так даўно на «Эталон» прыйшоў прыёмнае паведамленне. У камітэце па справах вынаходніцтваў і адкрыццяў створаная спецыялістамі заводу канструкцыя ўладжанай цеплавой аховы зарэгістравана як вынаходніцтва. Прызначана яна для перасцярогі электрарухавікоў.

Прайшлі ўжо і выпрабаванні на талінскім заводзе «Вольта». Новае вынаходніцтва ўкаранёна ў вытворчасць. Цяпер усе выпускаемыя ў краіне электрарухавікі будуць рабіць з улікам канструкцыі ўладжанай цеплавой аховы. Філіял заводу «Эталон» у горадзе Лідзе пачне ў гэтым годзе серыйны іх выпуск.

Запрашэнне ў Беларусь

«ТРЫБУНА ЛЮДУ» — ВАРШАВА

Збіраючыся ў Савецкі Саюз, польскі турыст марыць перш за ўсё аб гарачым сонцы Крыма, вінаградніках Грузіі, экзотыцы Сярэдняй Азіі. Зрэшты, у гэтым нічога дзіўнага няма, бо там знаходзяцца турыстычныя цэнтры нашага ўсходняга суседа, адкуль ідзе мноства запрашэнняў у выглядзе каларовых буклетаў і паштовак, якія ўздзейнічаюць на ўяўленне. Аднак адзін з турыстычных шляхоў вядзе ў Маскву праз Мінск — сталіцу Беларускай рэспублікі.

«Тутэйшыя снягі, моцны мороз, скаваныя лёдам азёры, паверце мне, больш варты ўвагі, чым паўднёвае сонца. Яны гартуюць чалавека, а гарачыня робіць яго лянёвым...» Гэтымі словамі экскурсавод «Орбісу» Генрык Бжэзінскі пераконваў журналістаў, якія, закруціўшыся ў цёплых шалікі, прытупвалі на морозе. А Ларыса Няфетава — правадніца «Інтурыста», якая выдатна размаўляе па-польску, уручыла гасцям паштоўкі, сам выгляд якіх надае бадзёрасць: на іх у снежавую далечынь імчыць тройка.

Іншаземцу, які захаце наведаць Беларусь, ужо ў пачатку свайго падарожжа будзе аб чым падумаць: і аб гераічным мінулым, і аб патрыятызме, і працавітасці тутэйшага народа. Менавіта першы горад пасля граніцы — Брэст нагадвае аб

трагедыі і мужнасці; тут, у слаўтай крэпасці, дзе зараз створан музей, у 1941 годзе жменька савецкіх салдат, пазбаўленая вады і ежы, цэлы месяц адбівала атакі праціўніка. Гэта крэпасць напамінае, што Беларуска рэспубліка першая сярод савецкіх рэспублік з'явілася ахарамай гітлераўскай агрэсіі і найбольш пацярпела ад фашыстаў. У лагерах, турмах, у час расстрэлаў і ў баях з ворагам загінула 2 230 000 грамадзян Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Гітлераўцы знішчылі тут дашчэнтку 9 200 вёсак і 209 гарадоў.

Памяць аб гэтым не памірае. І хоць ад страт, якія нанесла вайна, не засталася і следу, аб ёй не забыліся. Музіць, так часта толькі ў Беларусі сустранеш помнікі па загінуўшых. Жыццяздольнасць, працавітасць і патрыятызм беларускага народа ўвасабляюць, аднак, не помнікі, а вялікія дасягненні ў кожнай галіне жыцця. Іх убачыш усюды. У гарадах бурліць жыццё, а вёскі, дзе клпатліва захоўваюцца старажытныя халупкі, з'яюць новенькімі сценамі мураваных дамоў.

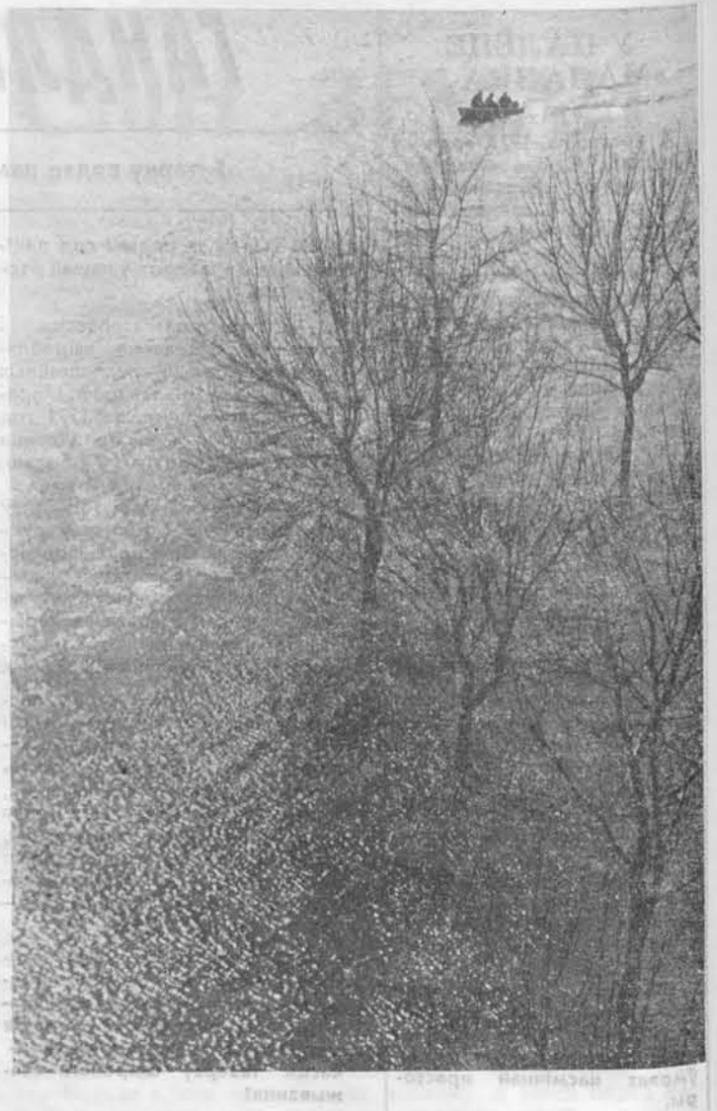
Праз Беларусь пралягае большая частка тысячакіламетравай аўтастрада, што вядзе з Брэста праз Мінск у Маскву. Турысты, выбраўшы гэту даро-

гу, з акна аўтамабіля або аўтобуса ўбачаць, як выдатна ўтрымліваюцца дарогі, што маюць вялікае значэнне для гаспадаркі і турызму. Бензакантонкі і станцыі тэхнічнага абслугоўвання, матэлі, кафэ, рэстараны сустракаюцца вельмі часта. Дарогі для масавага турызму будуцца і цяпер.

А ў гарадах узводзяцца гасцініцы. Хутка, напрыклад, будзе закончана сучасная гасцініца ў Брэсце. У Мінску турыстаў прымае гасцініца «Юбілейная», здадзеная ў карыстанне чатыры гады назад, у час святкавання 900-годдзя горада. Гасцініца гэта першакласная, і ўтрымліваецца яна ў выдатным стане. Зараз сталіца Беларусі прымае некалькі дзсяткаў тысяч замежных турыстаў у год, але хутка гэта лічба значна ўзрасце.

Як для іншаземных, так і для сваіх турыстаў — людзей, што шукаюць адпачынку за межамі гарадоў, на Беларусі будуюцца ўсё больш кэмпінгаў і матэляў. Зыходзячы з таго, што прыгожая беларуская зямля з вялікімі масівамі лясоў, з чатырма тысячамі азёр яшчэ поўнасьцю не падрыхтавана для прыёму шматлікіх гасцей, мясцовыя ўлады распрацавалі комплексны план развіцця сістэмы турызму, адпусціўшы на рэалізацыю яго адпаведныя сродкі.

Крыстына КАСТШЭВА.

Веснавая вада.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

пішуць землякі

Бядоты мінулага года

Атрымаў ад вас кнігі і адрывы календар на 1972 год. Кнігі прачытаў і хачу ад усёй душы сказаць вам вялікае дзякуй за ўвагу да нас, беларусаў, закінутых на чужыну.

Тут, у Канадзе, 1972 год прыхапіў з сабой усе бядоты года мінулага: беспрацоўе, рост цен на прадметы першай неабходнасці і бесперспектыўнасць.

З вашай газеты і з іншых савецкіх выданняў я ведаю, што нічога падобнага няма і не можа быць у Савецкім Саюзе. У 1966 і ў 1969 гадах я сам бачыў, як працуюць і жывуць людзі ў вашай краіне. І я хачу пажадаць савецкім рабочым, сялянам, усім людзям поспехаў у ажыццяўленні рашэнняў XXIV з'езда КПСС. Вельмі спадзяюся, што мне ўдасца яшчэ хоць раз убачыць ваши дасягненні. А як хацелася б самому прымаць удзел у такім будаўніцтве!

З павагай
Л. ЯКУБОВІЧ.

Канада.

Жыць усё цяжэй

Паездку на Радзіму, відаць, дзевяццацца адкладзі на наступны год з-за матэрыяльных цяжкасцей. У нас у краіне звыш шасці мільёнаў беспрацоўных, і колькасць іх павялічваецца няспынна. Увесь час растуць цэны на прадукты першай неабходнасці, на адзенне і некаторыя іншыя прадметы. Да таго ж з працоўных утрымліваюцца вялікія падаткі. Я маю работу толькі тры-чатыры дні ў тыдзень, а падаткі павінен выплачваць і федэральныя, і грамадскія.

ЗША.

Голас Радзімы

№ 15 (1226)

ПРЕДАТЕЛИ ОСТАЮТСЯ ПРЕДАТЕЛЯМИ

В Соединенных Штатах Америки, Израиле, западноевропейских странах не прекращается антисоветская истерия сионистов. Преследуя свои подрывные цели, сионистская пропаганда изо всех сил раздувает несуществующую «проблему советских евреев», используя при этом ложь, клевету, инсинуации. Вместе с тем сионисты лицемерно изображают из себя благодетелей и человеколюбцев.

Их подлинное лицо знакомо многим в Белоруссии, так как здесь до и некоторое время после Октябрьской революции сионистские организации действовали легально. О моральном и политическом облике сионистов рассказывает минский врач Б. ОЛИКЕР, статью которого мы перепечатаем из «Советской Белоруссии».

зла, большевистского насилия! Я слышал полные подхалимства слова лидера сионистской фракции минской городской думы в первые дни прихода немецких войск в начале 1918 года: «Мы присоединяемся к выраженному здесь приветствию новой власти за избавление нашего города от ненавистной нам большевистской тирании».

А сколько жестокости и бесчеловечности проявляли сионистские вожаки к гражданам еврейской национальности, которые вынуждены были обращаться к ним за помощью! Можно ли забыть обиду, нанесенную моей престарелой матери со стороны видных деятелей сионистской организации Минска?

Мой старший брат, портной, добровольно вступил в Красную Армию и участвовал в боях под Минском. Тяжелораненый, он попал к белополякам в плен. Находился в концлагере в Бобруйске. Нужно было 20 рублей, чтобы поехать в Бобруйск и хоть как-то постараться помочь ему. Мать обошла многих сионистских деятелей, которые слыли в городе филантропами. Известный сионист Глуховский наотрез отказался дать в долг 20 рублей, заявив, что «в кассе денег нет». Фабрикант папиросных

гильз Фалексон, у которого дети были видными сионистами и у которого мама стирала белье, заявил: «Если всем одалживать деньги, где их столько наберешься?».

Кто же помог маме поехать в Бобруйск? Дворник соседнего дома, русская женщина Прасковья Антоновна Антонович, вдова с тремя малолетними детьми. Она услышала о беде в нашей семье, пришла к матери и дала 25 рублей. Сказала при этом: «Берите, когда сможете — отдадите».

Никогда не забуду мрачный и голодный 1919-й. Дома не было ни куска хлеба, маленькая наша хибарка не отапливалась из-за отсутствия дров. Когда меня и брата арестовала белопольская жандармерия, старушка-мать осталась одна в холодной комнатке без каких-либо средств на жизнь. Соседки, простые русские и белорусские женщины, кормили ее, приносили дрова и даже помогали матери носить нам в тюрьму передачи.

А сколько сотен, тысяч случаев было во время первой мировой войны и особенно во время Великой Отечественной войны, когда русские и белорусские семьи, рискуя своей жизнью, прятали от верной гибели осиротевших еврейских

детей, спасали их от угона на немецкую каторгу!

И еще один пример. Это было 10 июля 1920 года. Под мощными ударами Красной Армии белопольские войска ночью оставили Минск. В тюрьме остались политические заключенные, среди которых были люди еврейской национальности, в том числе и я. Город жил без власти. В тюрьме стало известно, что через Минск с часу на час должна отступать познанская воинская часть, в которой были самые отвязанные головорезы. Если при прохождении через город они узнают, что в тюрьме есть политические заключенные, среди которых евреи, они обязательно взорвут тюрьму вместе с заключенными.

В тот день к нам пришли лидеры минских сионистов. Они назвали себя представителями созданного в городе комитета общественного порядка. Представитель политзаключенных просил их выпустить узников из тюрьмы до прохождения через город белопольских головорезов. Комитет общественного порядка отказался это сделать, мотивируя тем, что «этими делами занимаются органы прокуратуры», хотя никакой власти в городе не было. Мы спаслись только благодаря подпольщикам и партизанам, которые ворвались в тюрьму и открыли ворота.

Я был молод, когда произошла Великая Октябрьская революция. Но до ее свершения успел на себе испытать национальный и социальный гнет. Работал с 13 лет. Целями днями приходилось стоять в луже зловонной жижи и вытаскивать тяжелые кожи из чанов на частном кожевенном заводе. При какой другой власти мог я, выходец из бедной еврейской семьи, получить высшее образование и стать врачом-хирургом?

Да разве я один? Многие тысячи и десятки тысяч таких выходцев из бедности, которые до Октябрьской революции владели жалким существованием, при Советской власти стали полноправными членами общества.

Так от кого же собираются «защищать» нас господа сионисты? Они были, есть и будут подлыми предателями интересов трудящихся евреев, злыми врагами всего прогрессивного.

ON THE RESULTS OF THE 15TH CONGRESS OF SOVIET TRADE UNIONS

Big rights, big possibilities

The 15th Congress of Trade Unions of the USSR, which completed its work, summed up the activity of Soviet trade unions in the period under review, and outlined a concrete programme of their further participation in the nationwide struggle for the implementation of communist construction tasks set by the 24th Congress of the CPSU.

The Resolution approved by the Congress speaks of the determination of Soviet trade unions to extend socialist emulation in the country, further drawing the working people into decision-making on questions of increasing the efficiency of production, into the management of production and public affairs, and the improvement of labour conditions, etc.

LAST year the wages of millions of Soviet railwaymen were increased by 20 per cent, while the price of goods remained unaltered. The wages of the workers operating machines in agriculture increased by about the same rate. 16,000,000 people started receiving a higher old-age pension. According to the plan for 1971-1975, the wages of 90,000,000 people are to be considerably increased.

All this is being done by the state, without any pressure on the part of the trade unions, but in the closest contact with them.

The fruits of such cooperation are quite impressive, and, of course, are not at all limited to wage increases alone. 110,000,000 Soviet citizens have moved into new flats in the last 10 years. Another 60,000,000 people will join them in the new Five-Year Plan. The provision of flats for 170,000,000 people, i.e., for 75 per cent of the population in a vast country such as ours in 15 years is a wonderful world record. We may call to mind the fact that the rent in these flats is lower than anywhere in the world.

Is not the role of the trade unions limited by cooperation with the state? Not at all.

Yes, the socialist state directly concerns itself with the satisfac-

tion of the needs of the working people, and with raising their living standards. The trade unions, however, have a big say in this field as well. The needs have to be balanced against the possibilities. The increase in output of goods and the rendering of services must be secured by a corresponding growth in production capacities and labour productivity.

At their 15th Congress, which has just been held, the Soviet trade unions have pledged themselves to cope with these tasks. That, however, entails the need to display deep concern for production and for scientific-engineering progress, i.e., to take a direct part in economic management. This is where the meaning of Lenin's famous words is revealed, that «the trade unions are... a school of communism».

The hard and exhausting struggle for one's daily bread, for one's job and for one's future absorbs the strength of the trade-union movement in the capitalist world. Only the world of socialism provides the opportunity for the trade unions to really get down to business, with a capital «B»—to start moulding the new, harmoniously developed man.

Pronounced successes have already been achieved along this

road. The transition to universal compulsory 10-year schooling will be completed in the USSR in the current Five-Year Plan. Education in economic matters is being spread on a broad scale. Persistent technological studies have made it possible to develop an 11,000,000-strong army of inventors and rationalizers.

The 15th TU Congress raised the problem of the gainful and rational utilization of spare time to the level of a nationwide task.

The data obtained by state research into the utilization of free time showed that the working people of the USSR used 7 times more spare time for education in 1966 than did the people in the USA and the FRG. About 70 per cent of leisure time in our country is spent on developing people's intellect. It is enough to say that the USSR has about 2,500,000 extramural students at establishments of higher learning, and about 80,000,000 readers in libraries, i.e., two out of every three adults. The USSR is the most «well-read» country in the world.

Nevertheless, we are far from trying to delude ourselves about our successes, because, as the 15th Congress has noted, anti-social phenomena and behaviour have as yet not been fully rooted out in the USSR. Constant and irreconcilable struggle must be waged against them. However, is it not a very remarkable fact that the USSR trade unions, which do not have to battle day and night for the elementary rights of the workers, can spare more and more effort on educating and improving the human personality.

Many-sided activities of trade unions

Listening to the delegates of the 15th Congress in Moscow», said F. M. Pinto member of the National Working

Committee of HIND MAZDOR SABHA (Indian Labour Association), «and particularly to Leonid Brezhnev and to the report by Alexander Shelepin, one gets a comprehensive picture of the many-sided activities of Soviet trade unions».

Referring to the speech of L. Brezhnev, General Secretary of the CPSU Central Committee, the trade-union functionary from Bombay said that the speech clearly defined the relations between the Communist Party and the trade unions in the USSR, and sets important tasks for Soviet working people—the further development of the economy in the Land of Soviets, through productivity increases and better labour discipline in production.

«Soviet trade unions are held in high regard by society»

This is the conclusion drawn by Mr. James W. Coleman, General Secretary, Trades and Labour Council of Western Australia, after attending the 15th Trade Union Congress in Moscow. «Coming as I do from a capitalist country», he said, «it's only natural that all I heard about was that socialist governments in their countries control everything, including the trade unions. That is not so, however, as I see now. The Soviet trade unions are held in high regard, they play an equal role in the administration of the country».

Mr. James W. Coleman also said that Soviet trade unions command great influence as «an equal partner in the administration of the country alongside the government apparatus».

This trade-union functionary from Australia (himself a former fitter) was particularly impressed by the speech of Leonid Brezhnev and the report of Alexander Shelepin at the Kremlin Palace of Congresses.

Most memorable event in my life

Mr. James Stuart, member of the National Executive Committee of the South African Congress of Trade Unions (SACTU), described his participation in the work of the Trade Union Congress in Moscow as the most memorable event in his life. «I thank most sincerely those who sent me an invitation to come to Moscow where, I must say, I meet everywhere with friendship and warmth from all those that I run into—and not only the trade unionist functionaries».

Our guest from South Africa further noted the representative character of the Trade Union Congress at the Kremlin, where the envoys of 98 million Soviet working people came together.

«The very fact that the Congress opened with a speech by Leonid Brezhnev, CPSU Central Committee General Secretary, is very typical. It shows those new relations that exist in a socialist state between the working people and their unions; on the one hand, and the state and the ruling party, on the other. Such a cooperation is, of course, unthinkable for a capitalist country, where there is a deep conflict between the workers and the government».

The most impressive thing in the work of the 15th Trade Union Congress in Moscow, Mr. James Stuart thought, was «the consistent application of the principle of democracy».

«Whoever wishes», he continued, «is given the right to speak. And not only that. There is a lot of criticism of all kinds of mistakes in the speeches that list the positive achievements». He said the democratic character of this Congress was seen in the fact that ministers reported back to the workers. Finally, he said that it was expressed in the big percentage of women attending this highest trade-union forum.

THE BELOVEZHSKAYA PUSHCHA

We came across them in a large clearing. The baby bison anxiously moved closer to his mother. A little to the side, towering over the bushes in a huge black mass, stood a powerful, old bull. The hump on his back, covered with matted fur, rose nearly two metres above the ground. His every movement gave the impression of indomitable strength. For a while we looked at each other in silence. Then the bull showed signs of annoyance. He lowered his head threateningly and tensed up. I prepared myself for a mighty roar. Instead there came a strange kind of grunting.

My companion, a worker from the reserve who was well versed in the ways of bison, gave my arm a sharp tug, and we started to retreat slowly. When we had put a sizeable distance between

ourselves and the bison, he said with relief, «Well, we got off lightly this time. When he grunts, it means he will charge in a moment. Don't think that because he weighs all of a ton, he is slow. A spurt of 60 kilometres an hour is nothing for him».

There is yet another «fossil» animal living on the Pushcha reserve. It is the tarpan, a wild horse. The tarpan is a small, very sturdy horse, gray in colour with a dark patch along its back. Its mane, tail and legs up to the knees are black. There was a time when this animal could be found all over Europe and beyond the Urals. At the beginning of the last century thousands of them grazed in the steppes of the Ukraine and the Crimea. The last tarpan on earth

died at the end of the eighteen eighties.

In the nineteen thirties, geneticists, by skillfully cross-breeding horses which preserved the outward features of their wild ancestors and those with tarpan blood in their veins, gradually, step by step resurrected the extinct animal. Now there are a considerable number of tarpans living on Belovezhskaya Puscha and they appear to be quite at home there.

Over 55 species of mammals live on the reserve, including red deer, roe deer, wild hogs, beavers, lynxes, martens, and squirrels. Among the 214 indigenous species of birds there are the rare black stork, red kite, eagle-owl and others. The reserve's flora amounts to 892 species of plants.

The Pushcha's team of research workers conducts extensive studies. Many themes developed by them are included in the international biological programme. Close contacts have been established with scientists from Poland, Czechoslovakia, Finland, the German Democratic Republic and other countries. An annual collection of works «Belovezhskaya Pushcha» is issued, and a monograph on the European bison has been published.

Every year hundreds of biology students from Byelorussia and other republics come here for their practical work. The Pushcha's scientists often give lectures in the surrounding towns and villages, explaining the great importance of the reserve.

The forest is magnificent at any time of the year, and its secret life continues throughout the year. In winter, when the trees freeze in white silence, it is possible to read snatches from the book of forest life in the snowy pages of the clearings.

Winter is a hard time for animals. Man comes to their help, providing food for the bison and the wild boars, cutting holes in the ice so that the fish can breathe and leaving heaps of fresh twigs beside the beavers' nests.

Nature is mankind's greatest treasure. For this reason beasts, birds and trees are so carefully studied and so lovingly protected on the reserve. We are proud to have this remarkable island of wild life, the Belovezhskaya Pushcha reserve in our country.

L. TSESARKIN.

CENTURIES passed over the Belovezhskaya Pushcha without really affecting it. The forest life went on according to its ancient laws. Fish splashed in the rivers, birds nested and sang in the trees, and herds of deer stampeded through the woods in a desperate flight from the packs of wolves. The legendary aurochs bellowed on clearings, herds of European bison grazed peacefully, fearing neither man nor beast. Only very occasionally would a hunter wander this way.

Civilisation, as we know, is leaving the animals less and less room for them to live as they used to thousands of years ago. And so today, the preservation of nature is one of man's primary concerns, and the Belovezhskaya Pushcha is one of those very few untouched corners left on the globe. The tragic extermination of the aurochs forced the scientists to make truly heroic efforts in order to preserve this animal, one of the earth's oldest inhabitants today.

The First World War inflicted tremendous losses on the reserve: all wild European bison were destroyed and a third of the forest felled. After the war several pairs of bison were brought here from zoos and let free. The herd began to grow slowly. The Second World War did not spare this territory either. Once again scientists had to come to the aid of nature. Today these rare animals which were considered extinct fifty years ago, have been revived. The Belovezhskaya Pushcha today boasts a herd of European bison over 60 head. 118 of these animals have been transferred to other regions in the Soviet Union.

[Продолжение. Начало в № 14].

С ПОМОЩЬЮ РУССКОГО ПРОЛЕТАРИАТА

Причин было несколько. С одной стороны, опасность капиталистического окружения и империалистической агрессии требовала единства сил и действия всех советских республик, чтобы отстоять советский строй и рука об руку строить социализм. Заключенные до образования СССР двусторонние договоры между Советской Россией и другими национальными республиками, нося по существу скорее характер конфедеративных отношений, обеспечивали военно-политический союз этих республик, который возник тогда на основе вооруженной борьбы за свою государственную независимость.

С другой стороны, социалистическая революция провозгласила полное равенство всех наций страны в политическом, экономическом, культурном и других отношениях. Но осуществить такое равенство сразу практически было невозможно. Слишком различны были уровни политического и экономического развития отдельных народов, их культура. Центральные районы бывшей империи, населенные преимущественно русскими, украинцами, белорусами, прибалтийскими народами и народами Закавказья, были относительно более развиты, чем среднеазиатские районы: наиболее отсталые формы экономических укладов господствовали именно в этих районах.

Если бы не всесторонняя помощь передового революционного русского пролетариата, возрождение всех этих народов затянулось бы на длительные сроки. Более того, без такой помощи нельзя было добиться, чтобы, скажем, народы Средней Азии, жившие в условиях полуфеодалных и феодальных отношений, а в иных районах даже в условиях племенного родового быта, миновали бы мучительный путь капиталистического развития. Для перехода с низкой ступени общественного развития, на которой они тогда находились, на более высокую, социалистическую, помощь и поддержка со стороны победившего русского пролетариата были более чем необходимы.

Путь перехода отсталых народов и стран к социализму открыл Ленин. Он утверждал, что «...с помощью пролетариата передовых стран отсталые страны могут перейти к советскому строю и через определенные ступени развития—к коммунизму, минуя капиталистическую стадию развития» (выделено мной — А. М.).

Помощь ранее угнетенным народам со стороны бывшей господствующей нации, в данном случае великорусской, Ленин считал не только необходимостью, но и первой обязанностью, **интернациональным долгом русского пролетариата.**

Проводя эту ленинскую политику всесторонней помощи ранее угнетенным народам со стороны русского народа, Коммунистическая партия и Советская власть добились того небывалого рево-

люционного скачка в культурном и экономическом развитии, которого достигли за эти годы народы окраин бывшей Российской империи. Но все это произошло несколько позже. А пока... пока—вопрос о том, как всего этого добиться—только еще обсуждался.

РАЗРАБОТКА ЛЕНИНЫМ НАЦИОНАЛЬНОГО ВОПРОСА

В национальном вопросе российские коммунисты были теоретически вооружены, как ни одна другая политическая партия. Еще накануне и во время первой мировой войны Ленин всесторонне разработал национальный вопрос, который к тому времени приобрел особо актуальное значение.

В частности, он развил положение программы нашей партии, принятой еще в 1903 году на втором съезде РСДРП—

Анастас МИКОЯН,
член Президиума Верховного
Совета СССР, член ЦК КПСС

СОВЕТСКОМУ СОЮЗУ ПЯТЬДЕСЯТ ЛЕТ

праве наций на самоопределение, вплоть до отделения в самостоятельные государства.

Это, конечно, не означало, что мы, большевики, стремились к тому, чтобы нации отделялись во всех случаях. Смысл ленинского лозунга о праве наций на самоопределение заключался в том, чтобы уничтожить существовавшие при царизме угнетение и притеснение наций, предоставить им свободу выбора при определении своей государственности вплоть до отделения.

Только предоставление такого права—по мысли Ленина—могло устранить существовавшее тогда недоразумение между русскими и инородцами и создать условия для действительного сближения трудящихся всех национальностей в революционной борьбе.

Ленин писал в 1914 году в статье «О праве наций на самоопределение», что пролетариат, «...признавая равноправие и равное право на национальное государство... выше всего ценит и ставит союз пролетариев всех наций, оценивая под углом классовой борьбы рабочих всякое национальное требование, всякое национальное отделение».

Но в то же время Ленин последовательно выступал всегда за то, чтобы населявшие Россию нации добились права на самоопределение вплоть до отделе-

ния от России и могли свободно решать сами, оставаться им в рамках единого государства или выделиться из него в самостоятельное государство.

Ленин выступал также за то, чтобы народы колоний получили право на самоопределение и отделение от метрополии. Это был лозунг свободы и независимости колоний, и он был куда весомее многих сентиментальных, но беспредметных речей и «призывов» лже-социалистических лидеров Запада об «уравнивании прав» и «восстановлении гуманизма» по отношению к угнетенным народам.

Европейская правая социал-демократия не выступала за свободу колоний и за право их отделения от метрополий—настолько она была привязана к империалистической политике буржуазии своих стран. Оппортунисты предпочитали

прогрессивное значение для всех остальных, населявших Россию небольших и отсталых нерусских национальностей, Ленин писал: «Решительно не согласен. Я писал об этом давно в «Правде» и пока не встречал опровержения».

В статье, на которую ссылается Ленин («Либералы и демократы в вопросе о языках», 1913 год), он доказывал, что **нельзя навязывать разным народам один язык**, даже если он и имеет прогрессивное значение для этих народов. «...потребности экономического оборота,—писал тогда Ленин,—сами собой определяют тот язык данной страны, знать который большинству выгодно в интересах торговых сношений».

Да, он согласен, что русский язык имеет притягательное значение для многих нерусских народностей. Но он имел бы для них еще большее значение, если бы его распространение происходило без принуждения, а вполне добровольно, в порядке инициативы, идущей из глубин самих этих народностей.

НАУЧНОЕ ПРЕДВИДЕНИЕ ЛЕНИНА

Жизнь все время выдвигала перед нами все новые и новые общие и частные национальные проблемы. Дело постепенно шло к совершенно новому по форме и существу государственному образованию—союзу социалистических республик. Все чаще то там, то здесь возникали споры вокруг поисков форм самоопределения, взаимоотношений между советскими республиками, понимания сущности многонационального государства, федераций, автономии отдельных народов и т. п.

На I-м Всероссийском съезде Советов рабочих и солдатских депутатов, в июне 1917 года в преддверии социалистической революции (она произошла через четыре месяца после этого), Ленин, бичуя великодержавную, шовинистическую политику эсеров и меньшевиков, говорил: «Это—политика, которая представляет надругательство над правами народности, терпеливое мучение от царей за то, что дети их хотят говорить на родном языке. Это значит бояться отдельных республик. С точки зрения рабочих и крестьян это не страшно. Пусть Россия будет союзом свободных республик!»

Этот новый, впервые прозвучавший ленинский лозунг «Пусть Россия будет союзом свободных республик!» сыграл очень важную роль в создании в начале 1918 года Российской Федерации и образовании Союза Советских Социалистических Республик в конце 1922 года.

Здесь, помимо всего, заключены истоки и того, что Советская Россия в начале 1918 года была объявлена федеративной республикой. Высказанное Лениным в 1917 году предвидение нашло свое воплощение в создании Союза Советских Социалистических Республик—новой, невиданной в истории формы самоопределения наций, их тесного единения и братского сотрудничества на основе равноправия.

[Продолжение следует].

КНІЖЧЫНЫ ІМЯНІНЫ

Штогод у дні веснавых школьных канікул у нашай краіне праводзіцца Тыдзень дзіцячай кнігі. Упершыню ён адбыўся ў 1944 годзе. З таго часу свята ўспрымаецца ўсім як праўленне клопатаў аб шчаслівым і радасным дзяцінстве, як сведчанне неаслабнай увагі Савецкай дзяржавы да выхавання падрастаючага пакалення.

«Кніжчыны імяніны» сталі традыцыйнымі, але амаль кожны год у іх правядзенні з'яўляюцца новыя асаблівасці і прыкметы. Спачатку Тыдзень дзіцячай кнігі пачынаўся толькі ў Маскве, у Калоннай зале Дома саюзаў. Затым было вырашана праводзіць урачыстае адкрыццё ў адной з саюзных рэспублік. Свята кнігі стала і святам дружбы.

Сёлета яно асабліва значнае, бо праводзіцца ў час падрыхтоўкі да 50-годдзя Усесаюзнай піянерскай арганізацыі і паўвекавага юбілею СССР. Да таго ж 1972 год аб'яўлены ЮНЕСКО Міжнародным годам кнігі. Такія абставіны надалі Тыдню яшчэ большую ўрачыстасць і значнасць.

Рамантычны карабель ве-

даў з ветразямі-старонкамі і разгорнутая кніга з дапытлівымі чалавечкамі-сябрамі—эмблема Тыдня дзіцячай кнігі і Міжнароднага года кнігі сталі ў гэтыя веснавыя дні нібы гербам чытаючай рэспублікі—Беларусі. Іх можна было ўбачыць на запрашалых білетах і афішах, на старонках газет, вітрынах кнігаран і фасадах бібліятэк у гарадах і вёсках.

Урачыстае адкрыццё «кніжчынага свята» праходзіла ў Мінску, у тэатры оперы і балета. Тут сабраліся юныя чытачы, дзіцячыя пісьменнікі, госці з усіх братніх рэспублік. З прывітальным словам да прысутных звярнуўся старэйшы беларускі пісьменнік, аўтар многіх твораў для дзяцей і юнацтва Міхась Лынькоў. Тэатралізаванае прадстаўленне, дзе выступалі персанажы любімых кніг, інсцэніраваныя ўрыўкі з казак, маляўнічыя танцы, песні прыцягнулі ў захапленне ўсіх прысутных.

У фая тэатра была наладжана выстаўка дзіцячай і юнацкай літаратуры. На сценах—творы рускіх і савецкіх пісьменнікаў і паэтаў, асобныя раздзелы экспазіцыі

складаюць кнігі, вышпчанія на розных мовах выдавецтвамі саюзных рэспублік. Толькі ў Беларусі за апошні час былі выдадзены ў перакладах кнігі украінскіх, малдаўскіх, эстонскіх пісьменнікаў, казкі народаў СССР, у тым ліку армянскія, кіргізскія, літоўскія, латышскія, туркменскія. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца і творы беларускіх аўтараў. Так, апошесце гамільчана Івана Сяркова «Мы хлопцы жывучыя» на конкурсе Міністэрства асветы СССР, выдавецтва «Маладая гвардыя» і ЦК ВЛКСМ была прызнана лепшай кнігай мінулага года. Расце колькасць выданняў, павялічваецца тыражы. Толькі летась выдавецтвы Беларусі выпусцілі амаль 4 мільёны кніг для дзяцей і юнацтва.

На працягу тыдня пісьменнікі з братніх рэспублік разам са сваімі беларускімі калегамі падарожнічалі па рэспубліцы. Яны сустракаліся з юнымі чытачамі ў школах і бібліятэках, у музеях і палацах культуры, клубах і кіна-тэатрах. З захапленнем слухалі школьнікі расказы аб «сакрэтах» творчай працы,

аб задуманых новых кнігах, аб лёсе многіх правобразу літаратурных персанажаў. Пісьменнікі чыталі ўрыўкі з яшчэ не выданых твораў, цікавіліся думкамі слухачоў аб любімых кнігах і героях. У час паездак у гасцей узнікла нямала новых сюжэтаў, звязаных з гераічным мінулым Беларусі, з дружбай народаў Савецкай краіны.

Пісьменнікі, што сабраліся ў Мінску на «кніжчына свята», абмяркоўвалі і свае на-

дзённыя праблемы. У Саюзе пісьменнікаў БССР быў праведзены сімпозіум, прысвечаны ролі літаратуры ў інтэрнацыянальным выхаванні падрастаючага пакалення.

Тыдзень дзіцячай і юнацкай кнігі, цэнтрам якога была Беларусь, прайшоў па ўсёй Савецкай краіне як свята ведаў, рамантыкі, вясня. Яго эстафету прынялі госці з Казахстана. Ім праз год пускаць карабель у плаванне.

В. ТРЫГУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: беларускі пісьменнік Іван ШАМЯКІН дае аўтографы юным чытачам, якія прыйшлі на адкрыццё Тыдня дзіцячай і юнацкай кнігі. Фота П. НАВАТАРАВА.

З КІМ СМЯЁМ СЯ?

Аматарам тэатра добра знаёма імя Андрэя МАКАЁНКА, аўтара п'ес «Выбачайце, калі ласка», «Лявоніха на арбіце», «Зацюканы апостал», «Трыбунал», пастаўленых на сценах многіх тэатраў краіны. Днямі адно з найбольш папулярных савецкіх выданняў — штотыднёнік «Недзеля» надрукаваў інтэрв'ю свайго карэспандэнта Н. ЕРМАЛОВІЧА з беларускім драматургам. Гэтае інтэрв'ю мы прапануем увазе нашых чытачоў.

— Мы пасябравалі многа год назад, хутка пасля шумнага поспеху «Выбачайце, калі ласка». Чым памятна табе гэтая п'еса?

— Яна дапамагла мне ўвайсці ў тэатр, прычым у добры. У Цэнтральным тэатры Савецкай Арміі п'есу ставілі Аляксей Папоў і Давід Тункель. Яны далучылі мяне да высокага мастацтва, якому самі служылі верна і самааддана. Я зразумеў, як многа залежыць ад рэжысёра — мастака, які перакладае створанае табы з мовы драматурга на мову сцэны. Гэта п'еса пазнаёміла мяне з такімі чужадзеямі, як Любоў Дабжанская і Пётр Канстанцінаў, Глеб Глебаў і Барыс Платонаў. Праз іх я назаўсёды палюбіў тэатр. Я маю на ўвазе і гледачоў, без якіх акцёр — вакуум. І аўтар. Толькі ж такі п'еса атрымлівае сваё сапраўднае жыццё.

«Выбачайце, калі ласка» паставілі каля двухсот тэатраў. Поспех я тлумачу не столькі майстэрствам, — адкуль яму тады было ўзяцца, — колькі вострымі і актуальнасцю жыццёвай праблемы, якую я паспрабаваў вырашыць праўдзіва і весела. Могуць сказаць: маўляў, яму пашанцавала. Спачатку ж п'еса многім «не паказалася», і лёс камедыі складваўся нявесела. На публікацыю, тым больш пастаноўку, надзея амаль не заставалася. Але я, ведаючы жыццё вёскі, яе пасляваенныя цяжкасці, быў перакананы, што так доўга працягвацца не можа, верыў, што абавязкова партыя ўнясе змены. І яны, зразумела, наступілі.

Галоўны рэдактар «Тэатра» Мікалай Пагодзін тэрмінова выклікаў мяне ў Маскву. Нешта выкінулі з ужо звестранага дзесятага нумара часопіса і паставілі туды «Выбачайце...»

Такая імклівая папулярнасць мяне насцярожыла. «А што далей?» — спытаў я сам сябе.

— Але раней, чым ты на яго адкажаш, скажы, а што было раней?

— Сярэдняя школа ў Журавічах на Рагачоўшчыне, служба ў горнасталочнай дывізіі ў Закаўказзі. Палітруком роты ўдзельнічаў у Феадасійска-Керчанскім дэсанце. Бег з хлопцамі ў атаку, як раптам побач разарвалася міна. Міны заўсёды разрываюцца раптам. Адна, а тут жа і другая. Ды па нагах. Дзірак навідрывалі, праклятыя, шпук семнаццаць. Ачуяў у палывым шпіталі. Праз некалькі дзён сабраўся хуткі і, як высветлілася, няправы суд-кансіліум вырашаць мой лёс. Прысуд быў суровы: «Ганграна. Ампутаваць абедзве нагі». І тут — век яго не забуду! — падыйшоў да мяне пажылы ваенурач Бугаенка. Яму, відаць, яшчэ і саракана было, але мне, дваццацігадоваму, ён здаваўся пажы-

лым. Нахіліўся і гаворыць: «Вось што, сыноч, я паруюшаю ўрачэбную этыку, але маўчаць не магу. Ніколі сабе гэтага не даравалі бы. Ніякай гангрэны ў цябе няма, не давай ампутаваць ногі».

Зброю ў мяне забралі, калі ў шпіталь прывезлі. Але трафейны парабелум у палывой сумцы пад галавой застаўся. Словам, я да сябе нікога не падпусціў. Толькі аслабеў вельмі — ад страты крыві, ну і не еў нічога: баўся, снатворнага падмяшаюць. Малады быў, наўны.

Ляжаў у напоўпрытомным стане, калі праз суткі прыйшла сястра: «Рыхтуйся да эвакуацыі». Не веру. «Няхай, — кажу, — Бугаенка скажа». Той пацвярджае: «Пашанцавала табе, камісар. Эвакуіруюць з-пад Старога Крыма раненага партызана. Застаецца ў самалёце яшчэ адно месца».

Вывезлі мяне на Вялікую зямлю. А на другі дзень фашысты наваліліся на наш дэсант і знішчылі яго. Мала хто выратаваўся тады.

— Як ты стаў пісаць, калі адчуў у душы «свяшчэнны агонь»?

— Спачатку было не да «агною», так абставіны склаўся. Працаваў я адразу пасля вайны — як зноў хадзіць навучыўся — сакратаром Гродзенскага гаркома камсамола. Чым заняць хлопцаў і дзяўчат пасля працоўнага дня — не прыдумаю. Касцёлы дзейнічаюць на поўны ход, там стройныя слевы, урачыста ракоццё арганы вякамі адпрацаваныя містэрыі. А ў нас ні кнігі, ні п'ес, ні нот, ні песень — ну, анічога. Як хочаш, так і выкручвайся. Напісаў слэзнае пісьмо ў Мінск. Адказалі, а які сэнс — і там нічога няма. Вельмі разлаваўся. Сеў і сам напісаў аднаактоўную п'есу. А тут аб'явілі рэспубліканскі конкурс. Хлопцы і падбурхорылі: «Давай у канверт!» Паслаў і забыў.

Прайшоў час. Я працаваў ужо ў Магілёве, як раптам тэлеграма: «Прыязджайце за атрыманнем прэміі».

Я ўсё ж здзіўіўся. Усякае ў жыцці бывае. Але дасведчаныя людзі ў Мінску настойліва ралі: «Пішы!» Паслухаў. Зноў конкурс — і зноў прэмія. Вось тут я і задумаўся, зразумеў — вучыцца трэба. І паехаў у партыйную школу. Перачытаў, мне здаецца, усіх драматургаў ад Еўрышыда да Пагодзіна. Быў рэдактарам аддзела прозы сатырычнага часопіса «Вожык». Напісаў п'есу «На святанні» — аб барацьбе за мір французскіх працоўных. Дарэчы сказаць, з таго часу амаль увесь свет аб'ехаў, а ў Францыі так і не пабываў. Не пашанцавала... Адкуль жа мне было ўзяць веданне дэталі быту, нораваў далёкай краіны — васьмі атрымалася яна сухаватай, дыдактычнай.

Значыць, трэба пісаць аб тым, што ведаеш. Да такіх іспін таксама прыходзіш шляхам вопыту. Лепш за ўсё я ведаў жыццё пасляваеннай беларускай вёскі. Аб ёй і пачаў пісаць.

— А вайна? Ці не дзіўна, што ты так позна да яе звярнуўся?

— Ведаеш, тут справа не простая. Я разумеў, нутром адчуваў, што не можа, не павінен такі вялікі па вазе, значнасці кавалак жыцця, як вайна, прайсці бясследна. Але як, аб чым пісаць? Гэта я якраз і не ўяўляў. Вайна абярнулася да мяне самым трагічным сваім бокам. Вярэдзіць старыя раны не хацелася: вакол усе так радаліся перамозе, ды і без таго было цяжкім пасляваеннае жыццё. Але васьмі праз многа год я пачаў заўважаць, што пры сустрэчах з сябрамі, бывалымі людзьмі, заўсёды ўспамінаеш больш вясёлыя ваенныя эпізоды. І чым далей падзеі, тым больш яркі гумар нават у трагічных абставінах. А ці не ў гэтых ключ маёй ваеннай тэмы? Тое, што мы ў самыя цяжкія часіны не гублялі прысутнасці духу і нават гумару, — менавіта ў гэтым і праяўлялася наша абсалютная перакананасць у будучай перамозе. Так нарадзілася трагікамедыя «Трыбунал». Новы для мяне жанр, які не вельмі ў нас усталяваўся.

Даў я пачытаць рукапіс маладому, здольнаму рэжысёру. Сустрэліся, а ён мяне ўлюб: «П'есу вашу ставіць не буду, яна мне не падабаецца». Скажу без залішняй сціпласці, што я з ім не мог пагадзіцца. Але і спрачацца не стаў. Прапанаваў прагукляцца і размову завёў, не аб п'есе, а аб вайне, як я разумею жыццё чалавека на вайне. Увогуле — пагаварылі. А расказаць было аб чым... Перад тым як развітацца, я зноў працігнуў рэжысёру рукапіс і сказаў: «Вы чыталі не маю п'есу. Цяпер я прашу вас прачытаць тое, што я хацеў сказаць». Рэжысёр прачытаў яе іншымі вачыма. Яго спектакль я лічу лепшым.

— «Зацюканы апостал» быў нечаканасцю. Такого сюжэта, мне здаецца, ад цябе не чакалі. Чым выкліканы зварот да новага матэрыялу?

— У паездках па свеце не прыкметна назапашваюцца ўражанні. І аднойчы прыходзіць час, калі яны аб сабе нагадваюць, патрабуюць асэнсавання. Вось я і адчуў вострую патрэбнасць паразважаць над тым, што адбываецца ў свеце. Мы жывём у такі час, калі да падзей у якім-небудзь невядомым загаласці можа раптам падключыцца ўся планета. Мне хацелася перадаць насцярожанасць кожнага чалавека да таго, што адбываецца, не ўказваючы канкрэтна дзе — на Мальце або ў Гандурасе. Паспрабаваць дабрацца да душы гледача: калі гэта ўсхвалявала юнака — майго героя, то што ж мы, дарослыя?

— Некалі ты абяцаў напісаць п'есу, смешную ад першай фразы да апошняй. Ці не пакінуў гэту мару? Або яна ўжо ажыццёлена?

— Малады быў, нявостры, васьмі і паабяцаў. Праблема ж не ў тым, каб было

смешна. А над чым смяяцца! Дакладна выбраць адрас: над кім смяяцца, з кім смяяцца... Самую вясёлую п'есу яшчэ не напісаў.

— Было б цікава ведаць тваю думку пра Макаёнка-драматурга?

— Нічога, з цягам часу навучыцца пісаць. Стараецца, не лянуецца.

— Як складваюцца адносіны з рэжысёрамі?..

— Не магу паскардзіцца, хоць сцэнічныя рашэнні маіх п'ес бывалі вельмі розныя. Можа, таму, што заўсёды цяжка, з разуменнем стаўлюся да манеры мастака. Ігар Уладзіміраў паставіў у Ленінградзе «Лявоніха на арбіце» так, што я здзіўіўся і шэптам спытаў у яго: «А так можна ставіць?» Спектакль быў у вышэйшай ступені гарэзлівы, вясёлы. Добра працуецца з Плучакам, Радамысленскім. А любімы тэатр усё ж свой — імя Янкі Купалы.

— Хто перакладае твае п'есы на рускую мову?

— Сам перакладаю. Неяк прынёс М. Пагодзіну ў рэдакцыю часопіса «Лявоніха на арбіце» з падрадкавым перакладам на рускую мову. Назаўтра ён мне і кажа: «Які ж гэты падрадкаўнік. Гэта і ёсць пераклад. Калі можаш, то толькі сам сябе і перакладай. А калі хто чапляцца пачне, скажы: «Гэта мне Пагодзін так загадаў».

— Цяпер модна «пераключачца». Паэты пішуць прозу, празаікі, праўда, устрымліваюцца пакуль ад вершаў. А што драматургі?

— Тэатр патрабуе конскага здароўя, буйваліных нерваў. Я яму падыходжу. Вось калі са здароўем стане горш і год прыкметна прыбавіцца, вазьмуся за прозу. Ёсць нават загатоўкі — тое, што не кладзецца ў драматургічны жанр. Ёсць і маналогі. Іх у мяне гара, пра запас... Згодзяцца... Пакуль сёе-тое ляжыць нерухама, даспявае, чакае свайго часу. І не абавязкова драматургічнага.

З так званымі загатоўкамі іншы раз здараюцца нечаканыя рэчы. Аднаго з цэнтральных персанажаў «Лявоніха на арбіце» — Лявона я вырашыў зрабіць бесславесным. Свае адносіны да таго, што адбываецца, ён павінен быў выказаць выклічкамі, часцей мнагазначнымі, іншы раз злавеснымі: «Эге», «Ну і ну» і да таго падобнае. Сам разумееш, для выканаўцаў гэтай ролі літаратурны матэрыял не бліскучы. Каб аблегчыць акцёрам «пранікненне», «уваходжанне» ў вобраз, я спецыяльна для іх напісаў унутраны маналогі Лявона. А потым так шкада стала «добра, якое дарэмна прападае», што не стрываўся і ўстаў іх у тэкст п'есы.

— Калі не верыш у забабоны, то чаго нам чакаць ад цябе ў бліжэйшым будучым?

— Сёе-тое ёсць. Дапрацоўваю, шліфую. Адно п'есу даў пачытаць знаўцам, выказалі слухныя парадзі. Дарэчы, ведаеш звычай іспанскіх сялян? Калі дзіця хварэе, то яго спяшаюцца перахрысціць, даць новае імя, каб уся хвароба засталася са старым.

Зразумела, я зусім не веру ў забабоны... Але назву гэтай п'есы ўсё ж змяніў.

Кватэра мінскага інжынера Фелікса Алеева нагадвае незвычайны музей. У вольны ад работы час таленавітым умельцам створана многа цікавых, іншы раз унікальных твораў «лясной скульптуры» — цудоўныя фігуркі з сучкоў, карэньняў, ствалоў. НА ЗДЫМКУ: Фелікс АЛЕЕВ за любімым заняткам. Фота Л. АНЦІПАВАЙ.

Канстанцыя БУЙЛО

УЗНЯЎСЯ НАШ КРАЙ

Даўно, ох, даўно адбылося ўсё гэта, Як быццам сталеці з тых дзён працяклі... Узняўся наш край — нібы мара паэта, На вольнай, як птах, беларускай зямлі, Шумяць гарады... Дымяць трубы заводу, Як быццам вайны і не зналі у нас... Будовы выносныя — горадска народна, Узнімае і горад, узнімае калгас. Народ наш — ён сілай упартай багаты, Нястомныя рукі у нашых людзей. Ён вынес і боль, і знішчэнне, і страты, і ўпэўненым крокам наперад ідзе. Хто зможа такіх і што гэтых надломіць! Народ наш, ён долі сваёй гаспадар! Вайну перанёс, не знясілеў у стоме, Усё ён, што мог, усё Радзіме аддаў. Адаў з захапленнем! Таму так прыгожа Таму так багата яна расцвіла, Што наш чалавек немагчыма зможа, Бо моц яму — воля дала.

ВЫСТАЎКА САМАДЗЕЙНАГА МАСТАКА

У Лепелі адбылася персанальная выстаўка самадзейнага мастака Г. Колчына, рабочага рамонтнага заводу. Экспанавалася 90 карцін, партрэтаў, эцюдаў. Асабліва цёпла былі прыняты палотны «Сяргей Ясенін», «Партызаны», «Зіма», «Партрэт шафера». Многія карціны мастака-самавучкі экспануюцца ў музеях, набыты аматарамі жывапісу. Некалькі работ Г. Колчын падарыў карціннай галерэі, якая адкрыта ў саўгасе «Лепельскі».

Хроніка культурнага жыцця

◆ Слоніміскі народны тэатр паказаў прэм'еру драмы «Ганка». П'еса, напісаная ў 1912 годзе беларускім драматургам Уладзіславам Галубком, расказвае аб жыцці нашага народа пасля рэвалюцыі 1905 года, аб фарміраванні рэвалюцыйнага светапогляду моладзі.

Паставіў спектакль рэжысёр народнага тэатра Мікалай Варэшэвіч. Музыку да яго напісаў маскоўскі кампазітар Мікаіл

Гарабец. Галоўныя ролі ў спектаклі выконваюць старшы аграхімік раённага ўпраўлення сельскай гаспадаркі Святлана Варэшэвіч, дырэктар заводчай сярэдняй школы Екацярына Палічук.

◆ У Мінску нядаўна атрымана цікавая кніга. Называецца яна «Беларускія імпрэсіі», аўтар яе Крыштан Крауц. Яна выдана на лужыцка-сербскай мове ў ГДР.

У Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ёсць вобласць з горадам Баутцэн, дзе з даўніх часоў жывуць лужыцкія сербы. Гэта народнасць налічвае 80—100 тысяч чалавек, мае сваю мову, сваю літаратуру і культуру, свае звычкі і традыцыі.

Крыштан Крауц многа ездзіў па Беларусі, бываў у розных гарадах, сустракаўся з рознымі людзьмі. Яго кніга — гэта сведаблівая энцыклапедыя аб рэспубліцы. Тут многа звестак аб яе эканоміцы, культуры, на-

вуцы, мастацтве і літаратуры, яе гераічным мінулым.

◆ Канцэртную праграму, прысвечаную 50-годдзю ўтварэння СССР, рыхтуе старэйшы ў Рэчыцкім раёне Азершчынскі народны хор. У яго рэпертуары, акрамя беларускіх і рускіх песень, з'яўляюцца украінскія, літоўскія, грузінскія і іншыя народныя мелодыі.

◆ Самай папулярнай п'есай сёлета сезона ў тэатрах Украіны прызнана трагікамедыя беларускага драматурга Андрэя Макаёнка «Трыбунал». Гэты твор уключылі ў свой рэпертуар

больш як дваццаць тэатраў рэспублікі.

Драматургія брацкай Беларусі пастаянна прыцягвае ўвагу майстроў мастацтва Украіны.

◆ Калектыў мастакоў і скульптараў Ленінградскага аддзялення Мастацкага фонду РСФСР выконвае заказы для калгасаў і саўгасаў Дубровенскага раёна.

Ленінградцы зрабілі скульптуры Героя Савецкага Саюза Ю. Смірнова і праслаўленага савецкага палкаводца І. Чарняхоўскага для саўгасаў, якія носіць іх імяны.

ГОРНЫЯ хрыбты і акіяны аддзяляюць беларусаў, воляй лёсу закінутых ад родных месц у далёкія краіны. Дзесяткі год пражыты ўдалечыні ад Радзімы. Але праз гады і адлегласці нашы землякі пранеслі ў сваіх сэрцах гарачую любоў да зямлі бацькоў і дзядоў, перадалі яе дзецям і ўнукам. Гэта зямля непазнавальна змянілася за гады Савецкай улады, у чым не раз пераконваліся суайчыннікі, бываючы ў родных гарадах і вёсках. Тыя, хто не мае магчымасці прыехаць у Беларусь, імкнуцца як мага больш даведацца аб ёй з савецкіх кніг, часопісаў, газет.

Сёлета народы шматнацыянальнай Краіны Саветаў адзначаюць 50-годдзе Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. У дружнай сям'і братніх рэспублік расквітнела Савецкая Беларусь, упрыгожылася садамі, апранулася ў рыштванні новабудоўляў, заняла пачэснае месца ў прадстаўнічых міжнародных арганізацыях. У сувязі з 50-годдзем утварэння СССР Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом прапануе землякам прыняць удзел у віктарыне.

1. Якая дзяржава была агульнай калыскай рускага, украінскага і беларускага народаў?

2. Назавіце выдатнага дзеяча беларускай культуры XVI стагоддзя, які ўпершыню надрукаваў кнігі на беларускай мове.

3. Якія ўзоры беларускага ткацтва XVII стагоддзя вядомы далёка за межамі Беларусі? Некаторыя з іх захоўваюцца ў Эрмітажы ў Ленінградзе і ў Маскве ў Трацякоўскай галерэі.

4. Хто быў кіраўніком сялянскага народнага паўстання 1863 года ў Беларусі?

5. Калі і дзе адбыўся I з'езд Расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі?

6. Назавіце дату ўтварэння Беларускай ССР. Хто быў першым старшынёй рабоча-сялянскага ўрада БССР?

7. Калі Беларусь увайшла ў склад Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік?

8. Якую плошчу займае БССР? Колькі насельніцтва пражывае на тэрыторыі Савецкай Беларусі?

9. На колькі абласцей падзяляецца БССР? Назавіце абласныя цэнтры. З кім мяжуе Савецкая Беларусь?

10. Хто напісаў словы і музыку да Дзяржаўнага гімна БССР?

11. За гады Савецкай улады ў Беларусі разведаны значныя запасы карысных выкапняў. Здабыча якіх выкапняў вядзецца ў нас у рэспубліцы ў вялікім аб'ёме на Палессі і на поўдні Мінскай вобласці?

12. Да 1917 года ў Беларусі не было ніводнай вышэйшай навучальнай установы. Цяпер у рэспубліцы 28 такіх устаноў. Якая з іх была створана першай? Дзе яна знаходзіцца?

13. За небывалы размах партызанскага руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны Беларусь называюць рэспублікай-партызанкай. Колькі народных мсціўцаў змагалася супраць гітлераўцаў на тэрыторыі рэспублікі? Назавіце найбольш вядомых герояў партызанскага руху ў Беларусі.

14. Які савецкі лётчык накіраваў свой палючы самалёт на зборшыча варожых войск у час баёў на тэрыторыі Беларусі ў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны? Дзе гэта адбылося?

15. Якая ваенная аперацыя Савецкай Арміі, праведзеная ў гады Вялікай Айчыннай вайны, умоўна называлася «Баграціён»?

16. Чым знамянальны ў гісторыі беларускага народа дзень 3 ліпеня?

17. Членам-заснавальнікам якой буйнейшай міжнароднай арганізацыі з'яўляецца БССР?

У віктарыне могуць прыняць удзел суайчыннікі, выхадцы з Беларусі, і члены іх сем'яў, якія пастаянна пражываюць у капіталістычных краінах. Адказы прымаюцца на беларускай, рускай і замежных мовах.

ПЕРАМОЖЦАМ УСТАНОВЛЕНЫ НАСТУПНЫЯ ПРЫЗЫ:

ПЕРШЫХ — АДЗІН. Пучэўка ў санаторый «Нарач» на возеры Нарач ля горада Мядзель або ў санаторый «Крыніца» ў Ждановічах пад Мінскам, тэрмінам на 24 дні з пяцідзённым знаходжаннем у Мінску ў якасці гасця Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. Будзе аплачаны зваротны праезд з Мінска ў краіну, дзе пражывае суайчыннік, што атрымаў першы приз.

ДРУГІХ — ДВА. 1. Транзістарны прыёмнік «Акіяна». 2. Наручны гадзіннік «Прамень» у пазалочанай оправе.

ТРЭЦІХ — ТРЫ. Набор беларускіх сувеніраў.

ЗААХВОЧВАЛЬНЫХ — ПЯЦЬ. Бібліятэчка з твораў беларускіх пісьмнікаў.

АДКАЗЫ НА ПЫТАННІ ВІКТАРЫНЫ МОЖНА ПАСЫЛАЦЬ ПА НАСТУПНЫХ АДРАСАХ:

СССР, Мінск, вуліца Захарова, 28, Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

Мінск-ГСП, Ленінскі праспект, 44, рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

Мінск, вуліца Красная, 4, Дом радыё.

Письма з адказамі будуць прымацца камісіяй да 1 лістапада 1972 года.

Віктарына прысвячаецца 50-годдзю ўтварэння СССР. Да дня гэтай знамянальнай даты будуць апублікаваны вынікі віктарыны з указаннем пераможцаў.

Старшыня камісіі па правядзенню віктарыны Р. ШЫРМА — народны артыст СССР, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, старшыня прэзідыума Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

Члены камісіі:

Л. АБЕЦЭДАРСКИ — доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна, А. ВАСІЛЕВІЧ — беларуская пісьменніца; З. ГРЫБКО — журналістка, старшы рэдактар радыёстанцыі «Савецкая Беларусь»; В. МАЦКЕВІЧ — журналіст, рэдактар газеты «Голас Радзімы»; П. ФРАЛОУ — адказны сакратар Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

ГОРНЫЯ хрыбты і океаны аддзяляюць беларусав, волюй судыбы заброшаных ад родных месц у далёкія края. Дзесяткі лет пражыты вдалі ад Родины. Но через годы и расстояния наши земляки пронесли в своих сердцах горячую любовь к земле отцов и дедов, передали ее детям и внукам. Эта земля неузнаваемо изменилась за годы Советской власти, в чем не раз убеждались соотечественники, бывшие в родных городах и деревнях. Те, кто не имеет возможности приехать в Белоруссию, стремятся как можно больше узнать о ней из советских книг, журналов, газет.

В нынешнем году народы многонациональной Страны Советов отмечают 50-летие Союза Советских Социалистических Республик. В дружной семье братских республик расцвела Советская Беларусь, украсилась садами, оделась в леса новостроек, заняла почетное место в представительных международных организациях. В связи с 50-летием образования СССР Белорусское товарищество по культурным связям с соотечественниками за рубежом предлагает землякам принять участие в викторине.

сударственного гимна БССР?

11. За годы Советской власти в Белоруссии разведаны значительные запасы полезных ископаемых. Добыча каких ископаемых ведется у нас в республике в большом объеме на Полесье и на юге Минской области?

12. До 1917 года в Белоруссии не было ни одного высшего учебного заведения. Сейчас в республике 28 вузов. Какой из них был создан первым? Где он находится?

13. За небывалый размах партизанского движения в годы Великой Отечественной войны Белоруссию называют республикой-партизанкой. Сколько народных мстителей сражались против гитлеровцев на территории республики? Назовите наиболее известных героев партизанского движения в Белоруссии.

14. Какой советский лётчик направил свой горящий самолет на скопление вражеских войск во время боев на территории Белоруссии в первые дни Великой Отечественной войны? Где это произошло?

15. Какая военная операция Советской Армии, проведенная в годы Великой Отечественной войны, условно называлась «Баграцион»?

16. Чем знаменателен в истории белорусского народа день 3 июля?

17. Членом-учредителем какой крупнейшей международной организации является БССР?

18. Во всех республиках Советского Союза выросли новые города. Назовите новые города, появившиеся на карте БССР в послевоенные годы.

19. Какую продукцию производят крупнейшие белорусские предприятия?

20. В этом году исполняется 90 лет со дня рождения классиков белорусской литературы Янки Купалы и Якуба Коласа. Где они родились? Назовите важнейшие произведения Я. Купалы и Я. Коласа.

21. В каком городе находится драматический театр, носящий имя Якуба Коласа?

22. Какое произведение Я. Коласа начинается строками:

**Мой родны кут, як ты мне мілы!
Забыць цябе не маю сілы!
Не раз утомлены дарогай,
Жыццём вясны мае убогай,
К табе я ў думках залятаю
І там душою спачываю.**

23. Как называется единственный сборник Максима Богдановича, вышедший при жизни поэта?

24. Белоруссию называют краем озер. Их в республике около 4000. Назовите самое большое белорусское озеро.

25. Чем знаменита Беловежская пуща? Где она находится?

1. Какое государство было общей колыбелью русского, украинского и белорусского народов?

2. Назовите выдающегося деятеля белорусской культуры XVI века, впервые напечатавшего книги на белорусском языке.

3. Какие образцы белорусского ткачества XVII века известны далеко за пределами Белоруссии? Некоторые из них хранятся в Эрмитаже в Ленинграде и в Москве в Третьяковской галерее.

4. Кто был руководителем крестьянского народного восстания 1863 года в Белоруссии?

5. Когда и где проходил I съезд Российской социал-демократической рабочей партии?

6. Назовите дату образования Белорусской ССР. Кто был первым председателем рабоче-крестьянского правительства БССР?

7. Когда Белоруссия вошла в состав Союза Советских Социалистических Республик?

8. Какую площадь занимает БССР? Сколько населения проживает на территории Советской Белоруссии?

9. На сколько областей делится БССР? Назовите областные центры. С кем граничит Советская Белоруссия?

10. Кто написал слова и музыку Го-

В викторине могут принять участие соотечественники, выходы из Белоруссии, и члены из семей, постоянно проживающие в капиталистических странах. Ответы принимаются на белорусском, русском и иностранных языках.

ПОБЕДИТЕЛЯМ УЧРЕЖДЕНЫ СЛЕДУЮЩИЕ ПРИЗЫ:

ПЕРВЫХ — ОДИН. Путевка в санаторий «Нарочь» на озере Нарочь у города Мядзель или в санаторий «Крыніца» в Ждановічах под Мінскам, сроком на 24 дня с пятидневным пребыванием в Минске в качестве гостя Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом. Будет оплачен обратный проезд из Минска в страну, где проживает соотечественник, получивший первый приз.

ВТОРЫХ — ДВА. 1. Транзістарны прыёмнік «Океан». 2. Наручные часы «Луч» в позолоченной оправе.

ТРЕТЬИХ — ТРИ. Набор белорусских сувениров.

ПООЩРИТЕЛЬНЫХ — ПЯТЬ. Библиотечка из произведений белорусских писателей.

ОТВЕТЫ НА ВОПРОСЫ ВИКТОРИНЫ МОЖНО ПОСЫЛАТЬ ПО СЛЕДУЮЩИМ АДРЕСАМ:

СССР, Минск, улица Захарова, 28, Белорусское товарищество по культурным связям с соотечественниками за рубежом.

Минск-ГСП, Ленинский проспект, 44, редакция газеты «Голас Радзімы».

Минск, улица Красная, 4, Дом радио.

Письма с ответами будут приниматься комиссией до 1 ноября 1972 года.

Викторина посвящается 50-летию образования СССР. Ко дню этой знаменательной даты будут опубликованы результаты викторины с указанием победителей.

Председатель комиссии по проведению викторины Г. ШИРМА — народный артист СССР, депутат Верховного Совета БССР, председатель президиума Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом.

Члены комиссии:

Л. АБЕЦЭДАРСКИЙ — доктар исторических навук, профессор, заведующий кафедрой Белорусского государственного университета имени В. И. Ленина; Е. ВАСИЛЕВИЧ — белорусская писательница; З. ГРЫБКО — журналистка, старший редактор радиостанции «Савецкая Беларусь»; В. МАЦКЕВИЧ — журналист, редактор газеты «Голас Радзімы»; П. ФРАЛОВ — ответственный секретарь Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом.

ЦІ ВЕДАЕЦЕ ВЫ БЕЛАРУСЬ?

ЗНАЕТЕ ЛИ ВЫ БЕЛАРУСЬ?

18. Ва ўсіх рэспубліках Савецкага Саюза выраслі новыя гарады. Назавіце новыя гарады, якія з'явіліся на карце БССР у пасляваенныя гады.

19. Якую прадукцыю вырабляюць буйнейшыя беларускія прадпрыемствы?

20. Сёлета спаўняецца 90 год з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа. Дзе яны нарадзіліся? Назавіце важнейшыя творы Я. Купалы і Я. Коласа.

21. У якім горадзе знаходзіцца драматычны тэатр, які носіць імя Якуба Коласа?

22. Які твор Я. Коласа пачынаецца радкамі:

**Мой родны кут, як ты мне мілы!
Забыць цябе не маю сілы!
Не раз утомлены дарогай,
Жыццём вясны мае убогай,
К табе я ў думках залятаю
І там душою спачываю.**

23. Як называецца адзіны зборнік Максіма Богдановіча, што выйшаў пры жыцці паэта?

24. Беларусь называюць краем азёр. Іх у рэспубліцы каля 4000. Назавіце самае вялікае беларускае возера.

25. Чым вядома Белавежская пуща? Дзе яна знаходзіцца?